

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 124456-2022)
ירושלים, ה' בחשוון התשפ"ג
30 באוקטובר 2022

לכבוד
עובדי הכנסת

שלום רב,

הנדון: הנחיות והגבלות בעניין התבטאויות ופעילות בעלת אופי פוליטי של עובדי הכנסת

לנוכח מספר אירועים שהובאו לתשומת לבי לאחרונה בעניין התבטאויות עובדי הכנסת, אבקש לחדד ולרענן את ההנחיות וההגבלות בעניין התבטאויות ופעילות בעלת אופי פוליטי של עובדי הכנסת, כדלקמן:

א. כללי

1. הבסיס לעבודת עובדי הכנסת, כעובדי המדינה, הוא מתן שירות ממלכתי, ניטרלי וא-פוליטי לחברי הכנסת מכל גווני הקשת הפוליטית, בין בתחום הפרלמנטרי ובין בתחום מינהל הכנסת והמעטפת הלוגיסטית והטכנית.
2. אדם שבחר לעבוד בכנסת, מקבל על עצמו, מכללא, גם מגבלות מחמירות בכל ענין שהוא בעל אופי פוליטי, החלות הן במסגרת תפקידו והן מחוץ לשעות העבודה, וזאת לאור יחודו של מקום העבודה ועל מנת שיתאפשר לעובד לבצע את תפקידו ולהעניק שירות מקצועי וממלכתי לחברי הכנסת מכל סיעות הבית. חברי הכנסת רוחשים אמון רב לעבודת עובדי הכנסת, משום ידיעתם ותחושתם שעובדי הכנסת אינם עוסקים בקידום אג'נדות פוליטיות משל עצמם ושהשירות הניתן להם על ידי עובדי הכנסת הוא מקצועי.
3. המגבלות החלות על עובדי הכנסת מתייחסות הן לפעילויות בזירה הפוליטית-ציבורית והן להתבטאויות פומביות בנושאים שעל סדר היום הציבורי. שכן, כל פעילות פומבית או התבטאות פומבית של עובד הכנסת בעניינים שעל סדר היום הציבורי, עלולה לפגוע בתדמיתו של העובד כגורם ממלכתי, ניטרלי וא-פוליטי.
4. הדבר מחייב את עובדי הכנסת לנהוג בזירות רבה ולהפעיל שכל ישר בנוגע לפעילויות או התבטאויות כאמור. חובות אלה מתחדדות לאור השימוש ההולך וגובר ברשתות החברתיות השונות. אף שהן מתעצמות בתקופת בחירות אשר הינה תקופה מתוחה ורגישה במיוחד, כוחן יפה גם למשך השנה כולה.

ב. פעולות והתבטאויות פוליטיות אסורות

5. התבטאות יכולה שתהיה בין אם בעל פה או בכתב, ובין אם נכתבה ברשתות החברתיות. לאור העובדה שהרשתות החברתיות תופסות כיום מקום מרכזי בשיח הפוליטי וכבר הפכו למעין "כיכר העיר" החדשה, יש להביא בחשבון כי הדברים הנכתבים במרחב הווירטואלי הופכים אף הם לפומביים ומתפרסמים לעיתים ברבים. אין לכותב הפוסט או התגובה שליטה על ידי מי הם יראו או לאן יועברו. משכך, חשוב כי כל עובד כנסת יקפיד הקפדה יתרה על האופן בו הוא מתבטא ומתנהל גם באפיקים אלו וימנע מכל התבטאות שיש בה כדי לפגוע בניטרליות הנדרשת ממנו.

6. הכללים המובאים במכתבי ולהלן חלים בין אם בכתיבת "פוסט" נפרד ובין אם בכתיבת תגובה "לפוסט" אחר, בין אם הפוסט ציבורי ובין אם הפוסט מוגבל לחברים בלבד, או שמדובר בשיתוף הפוסט.
7. כתיבה ברשתות החברתיות בנושאים פוליטיים ובנושאים שעל סדר היום הציבורי - על עובדי הכנסת להימנע מכתיבה או התבטאות שיש בה כדי הזדהות מפלגתית, תמיכה בחברי כנסת, סיעות או מפלגות או התנגדות להם, וכמובן ביקורת וכתיבה פוגענית ביחס לסיעות, חברי הכנסת, חברי ממשלה או אישיות ציבורית-פוליטית אחרת.
8. כמו כן, יש להפעיל שיקול דעת ושכל ישר בכתיבה על נושאים שנמצאים בסדר היום הציבורי.
9. התבטאויות פוגעניות שונות כמו התבטאות גזענית או הטרדה מינית - על עובדי הכנסת חל איסור חמור להתבטא באופן פוגעני, לרבות התבטאות גזענית, בעלת גוון גזעני או הנוגעת למוצאו האתני של אדם, התבטאויות מפלות או פוגעניות כלפי מאן דהוא, או התבטאות התומכת בטרור, או בביצוע עבירות, במישרין או בעקיפין. כן חל איסור להתבטא באופן העולה כדי "הטרדה מינית", בהתאם לסעיף 3 לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998.
10. מובן כי האיסור חל על כל התבטאות בוטה ופוגענית, בין אם היא מנוסחת באופן פוגעני או בין אם שמתוך הקשרה היא מהווה התבטאות פוגענית או גזענית. מטבע הדברים, אין מדובר "ברשימה סגורה" של התבטאויות אסורות וכל אמירה פוגענית תבחן לגופה בהתאם להקשר בו נאמרה.
11. כתיבה בנושאים פוליטיים ובנושאים שעל סדר היום הציבורי - בין ספרים, מאמרים וטורי דעה, ובין בסוגי מדיה נוספים, כגון אתרי אינטרנט, רשתות חברתיות ובלוגים פומביים. התקשייר אוסר לחלוטין על עובד מדינה **בכל דרגה שהיא לבקר בצורה מעליבה או פוגעת** את הכנסת וועדותיה, ובכלל זה חוקים והחלטות שנתקבלו על ידם, בנאום, בשידור, בעיתון או בספר, וכן לבקר בצורה מעליבה או פוגעת את הממשלה המכהנת באותה עת ומשרדיה או כל ממשלה שכינה בעבר או מדיניות קודמת של משרדי הממשלה.
12. לגבי עובדים מדרגות מסוימות התקשייר מחמיר ואף אוסר לבקר בביקורת כלשהי (גם אם לא מעליבה או פוגעת) את הכנסת, ועדותיה והחלטותיה כאמור, וכן את הממשלה והחלטותיה כאמור. לעניין עובדי הכנסת ברור שאיסורים אלה יפורשו כחלים גם על ביקורת או הבעת עמדה כלפי חברי כנסת או סיעות.
13. בנוסף, ובשל הרגישות הרבה כפי שפורטה לעיל, על עובד כנסת המבקש לפרסם ספר, מאמר או טור דעה בכל סוגי המדיה הפומביים המתייחסים לפעילות הכנסת או חברי הכנסת וכן בנושאים שעל סדר היום הציבורי, לבקש לכך אישור מראש הן של מנהל החטיבה בה הוא עובד והן של דובר הכנסת.
14. חברות במפלגה והצבעה בפריימריס - עובדי הכנסת, בדומה לעובדי המדינה, רשאים להיות חברי מפלגה, ובמסגרת זו רשאים להצביע בבחירות מקדימות (פריימריס) שבהם רשאים להצביע כלל חברי המפלגה. אולם, אף אם הדבר אינו אסור, על העובד להביא בחשבון שהתפקדות למפלגה והצבעה בפריימריס אינן חסויות, ומטבע הדברים הן יכולות להגיע לידיעת חברי הכנסת המתמודדים בפריימריס וכן לתקשורת, ועלולות לפגוע בערכים עליהם עמדנו קודם, במיוחד כאשר מדובר בעובדים המשתייכים לתחום הפרלמנטרי ובעובדים בכירים. משכך, ראוי שעובדים המשתייכים לתחום הפרלמנטרי וכן עובדים בכירים, יקבלו על עצמם הוראה מחמירה אף יותר מההוראות הקבועות בתקשייר וימנעו מלהתפקד למפלגה וכל שכן לקחת חלק פעיל בפעילותיה.

15. השתתפות בהפגנות - החוק והתקשי"ר אוסרים על כל עובדי המדינה לארגן הפגנה או תהלוכה בעלת אופי מדיני, ועל עובדים מדרגות מסוימות אף להשתתף בהפגנות או תהלוכות "בעלות אופי מדיני". הוראות אלה חלות גם על עובדי הכנסת בהתאמה. החוק אינו מגדיר מהי הפגנה בעלת אופי מדיני והגדרה זו נתונה לפרשנות. מן הראוי שעובדי הכנסת יגזרו על עצמם פרשנות מחמירה ויימנעו מהשתתפות בהפגנות שעניינן נושאים המצויים בלב המחלוקת הפוליטית.

16. חתימה על עצומות - ככלל, על עובדי הכנסת להימנע מחתימה על עצומות שמטרתן להשפיע על מקבלי ההחלטות בכנסת ובממשלה.

17. ראיונות לאמצעי התקשורת וקשר עם עיתונאים - על עובדי הכנסת, בדומה לעובדי המדינה, חל איסור להתראיין או לתדרך עיתונאים שלא בתיאום ובאישור דובר הכנסת ומנהל החטיבה של העובד.

ג. תחולת הוראות התקשי"ר

18. אין בהנחיה זו כדי לגרוע מהוראות החלות על עובדי הכנסת מכוח כל דין, לרבות התקשי"ר.

19. סעיף 40.211(ג) לתקשי"ר קובע כי ניתן להעמיד לדין משמעתי עובד אשר "התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה, או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה". מכאן שהתבטאות או התנהלות שאינה הולמת עובד כנסת הינה אסורה ועלולה להוות עבירת משמעת.

ד. התייעצות עובד עם מנהל החטיבה

20. בהנחיה זו עמדתי על הרציונליים שבבסיס ההגבלות החלות על פעילויות והתבטאויות של עובדי הכנסת. מובן כי לא ניתן לפרט את מכלול ההתנהגויות שיש בהן פוטנציאל לפגיעה באופי המיוחד של העבודה בכנסת. לכן, על כל עובד מוטלת החובה להפעיל שיקול דעת ושכל ישר כאשר הוא בוחר להתבטא באופן פומבי, ולזכור כי התפקיד בכנסת מחייב גם החלה של אמות מידה וסטנדרט התנהלות והתבטאות גבוהות מהרגיל.

21. כאשר ישנה התלבטות לעובד לעניין פעילות, התבטאות או תחולת ההנחיות, מוצע כי תיעשה פניה מטעמו לממונה הישיר ולמנהל החטיבה הרשאים להיעזר גם בלשכה המשפטית.

22. במקרים בהם עובדי הכנסת היו שותפים לפעילות או נקטו עמדה פומבית בנושא מסוים, ונושא זה בא לפתחם במסגרת עבודתם, עליהם להודיע על כך לממונה הישיר ומנהל החטיבה, אשר יבחנו, ביחד עם הלשכה המשפטית, האם מתעורר חשש לניגוד עניינים בין פעילות זו לבין עבודתם בכנסת.

בכבוד רב,

שגית אפיק

העתק:

מר גיל סגל, מנכ"ל הכנסת
ניצב יובל חן, קצין הכנסת
מר דן מרזוק, מזכיר הכנסת
הגב' מירה פיירשטיין, ראש אגף בכיר משאבי אנוש ופיתוח ארגוני
מר שמוליק דהן, דובר הכנסת
חברי הנהלת הכנסת
הגב' לבנה כהן, סגנית ראש אגף בכיר משאבי אנוש ופיתוח ארגוני